

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

Program to Enhance Innovative Leadership in the Digital Era for Teachers
under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1

ผู้วิจัย สุทธิดา ทิพย์เนตร^{1*}

Sutthida Thipnet^{1*}

Sutthidathipnet@gmail.com

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ¹

Phairoj Klinkulab¹

Received : 2025-02-19

Revised : 2025-03-15

Accepted : 2025-04-25

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู 2) สร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ประชากร ได้แก่ ครู จำนวน 1,275 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 297 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปรียบเทียบประชากรกับตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.08 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.86 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.89 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ 2) โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา ประกอบไปด้วย 3 Module คือ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง (4) วิธีการพัฒนา คือ หลักการพัฒนา 70:20:10 และ (5) การประเมินผล 3) ผลการประเมินโปรแกรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ยุคดิจิทัล ครู

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Faculty of Education, Sripatum University, Khon Kaen Campus

Abstract

This research aimed to: (1) examine the current and desired conditions, as well as the needs for enhancing innovative leadership in the digital era among teachers, and (2) develop and validate a program to enhance such leadership by evaluating its appropriateness, feasibility, and usefulness. The population consisted of 1,275 teachers, with a sample of 297 teachers determined using Krejcie and Morgan's sample size table and selected through stratified random sampling. The key informants included 6 interviewees, a focus group of 5 experts, and 15 stakeholders. Research instruments included a questionnaire validated for content with an Item-Objective Congruence (IOC) index ranging from 0.08 to 1.00. The reliability coefficients were 0.86 for the current condition questionnaire and 0.89 for the desired condition. Additional tools included a semi-structured interview form, focus group discussion record, and program evaluation form. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified).

Findings revealed that 1) current conditions were at a high level, while desired conditions were at the highest level. The essential needs ranked as follows: promoting collaboration through technology, fostering a flexible and adaptive culture, and developing digital skills. 2) The program comprised five components: (1) principles, (2) objectives, (3) three modules—Digital Skills Development, Technology-Driven Collaboration, and Flexible Culture Building, (4) the 70:20:10 development approach, and (5) evaluation. 3) The program was rated highest in appropriateness, feasibility, and usefulness.

Keywords: Enhancement program; innovative leadership; digital age; teachers

บทนำ

ยุคดิจิทัลเป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเด็กที่เกิดในยุคดิจิทัล โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่เกิดก่อนที่ จะมีการใช้ดิจิทัลอย่างแพร่หลาย นับเป็นความท้าทายในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจว่า ผู้เรียนในยุคนี้มีการเรียนรู้อย่างไร และจะอย่างไรให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมหรือ แนวทางใหม่ ๆ ที่จะเชื่อมโยงความคิด ความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนยุคดิจิทัล (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) การเป็นครูยุคดิจิทัลต้องปรับตัวให้เท่าทันกับเทคโนโลยี พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกยุค ปัจจุบัน อีกทั้งในเรื่องของเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ การสื่อสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่ ตลอดเวลา ล้วนเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องใช้ทุกช่วงเวลาในพัฒนาตนเอง และต้องตระหนักถึงศิษย์ในยุคปัจจุบันที่เติบโตมา พร้อมกับเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ดังนั้น การที่ครูจะต้องเข้าถึงเทคโนโลยีและรู้เท่าทันดิจิทัลไม่ใช่เพียงแต่เพื่อการสร้างแนว ทางการเรียนรู้ใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ยังคงต้องเป็นไปเพื่อการรู้เท่าทันศิษย์ในยุคดิจิทัลอีกด้วย ครูยุคดิจิทัล จึงจำเป็นต้องมี ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อต่อยอดความรู้ เพิ่มทักษะ ความรู้ หรือแสดงถึงศักยภาพที่ตนมีเพื่อสอนศิษย์ (นันทิยา น้อยจันทร์, 2565)

เนื่องจากในปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาไปสู่สังคมแห่ง การเรียนรู้สถานศึกษาได้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายแห่ง สามารถใช้ได้ผลดี ในขณะที่บางแห่งไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์มากนัก ประกอบกับการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และ สร้างองค์ประกอบในการใช้งานให้พร้อม เพื่อจะนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาให้มีความ เจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับ ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2561) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมครู เป็นสมรรถนะสำคัญที่ครู จะต้องมีความพร้อมและปรับเปลี่ยนทัศนคติ รวมทั้งความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้นำเชิง นวัตกรรม สามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ มีกรอบการทำงานที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สามารถนำความคิด สร้างสรรค์มาเปลี่ยนเป็นการกระทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ครูจะต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็น ผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยคำนึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือ การนำวิธีการใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำ และการเป็นผู้นำเชิง นวัตกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำความคิดเชิงนวัตกรรม มาช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในองค์กร นอกจากนี้ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีหน้าที่หลักในการเปลี่ยน วัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรมอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

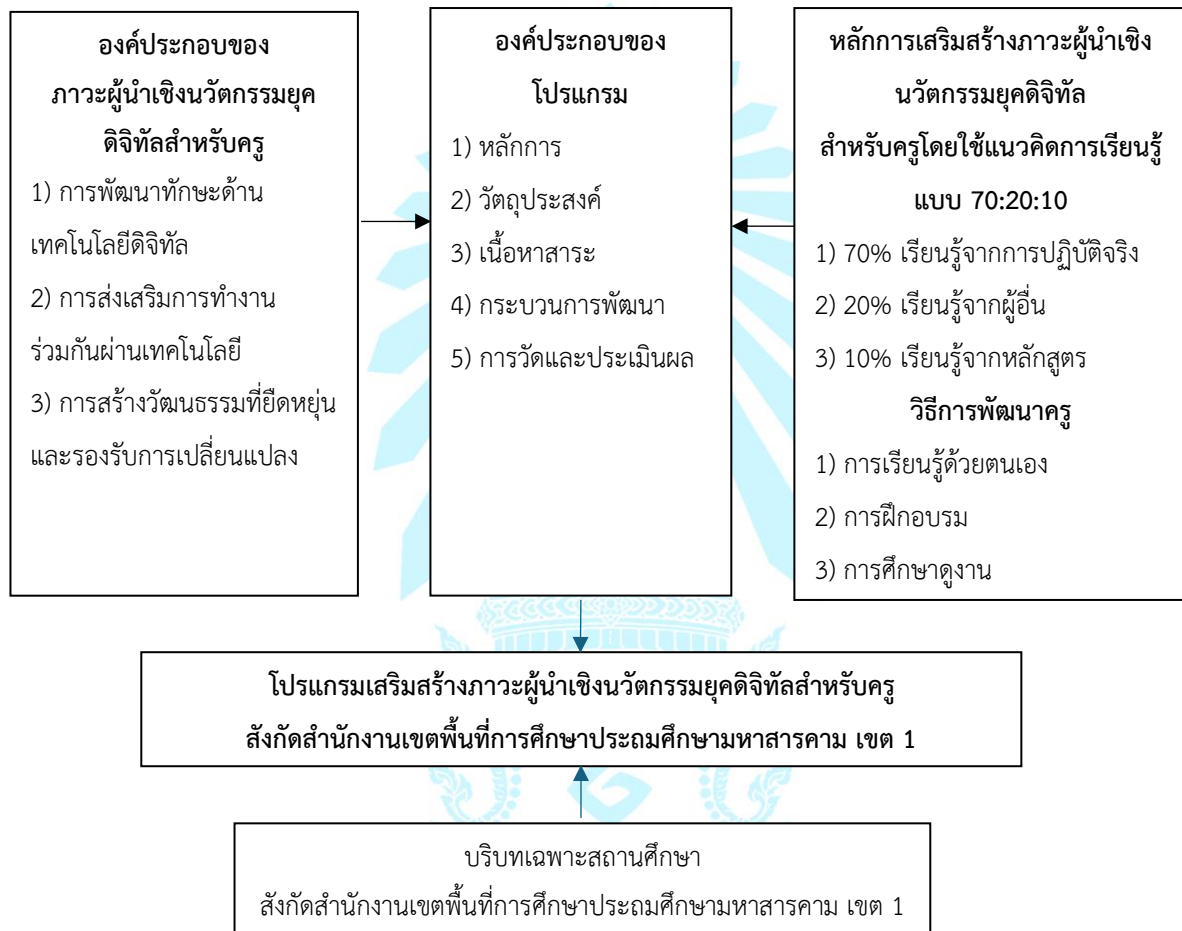
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่าง สพป.มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าระดับประเทศ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนระดับเขต 38.74 และค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศ 41.33 และจากการเปรียบเทียบผลการทดสอบ ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 พบว่าทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่า ระดับประเทศระดับประเทศ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนระดับเขต 31.35 และค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศ 34.45 ซึ่งเป็นผล มาจากการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มี แนวทางการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดกลยุทธ์ที่ 3 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงในศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูสามารถ จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Co-creation) ให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น และมี แนวทางพัฒนาหลักสูตรและอื่น ๆ โดยพัฒนาและส่งเสริมนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษาของผู้เรียน และสมรรถนะของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2566)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และ ความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ซึ่งครูคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาการศึกษา สามารถสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษาได้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ ตลอดเวลา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของชาติ รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้ มีทักษะชีวิต ทักษะการคิด ทักษะด้านเทคโนโลยี และใฝ่ใจนวัตกรรม เพิ่มศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับ สากล เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจในการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู จาก หนังสือตำราของนักวิชาการและหน่วยงาน ดังนี้ 1) Avolio และ Kahai (2019), Kane และคณะ (2019), Fullan (2020), Kerstin Hilding (2021) และ Northouse (2022) และแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม จากหนังสือตำราของ

นักวิชาการและหน่วยงาน ดังนี้ 1) อารัง บัวศรี (2542), 2) สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554), 3) Charney and Conway (2005), 4) Armstrong (2010) และ 5) Dyer และคณะ (2013) แล้วนำมาสังเคราะห์ ได้กรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จาก 195 โรงเรียน จำนวน 1,275 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, พ.ศ.2567)

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จาก 195 โรงเรียน จำนวน 297 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)(บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุค ดิจิทัลสำหรับครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อ คำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ 2) การส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่าน เทคโนโลยี จำนวน 5 ข้อ และ 3) การสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและรองรับการเปลี่ยนแปลง จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2) วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.1) ศึกษาค้นคว้าแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีโครงสร้างและเนื้อหาที่ สอดคล้อง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะที่ ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อ คำถาม พบว่า ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.08 - 1.00

2.3) นำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4) นำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่า อำนาจจำแนกของแบบประเมินเป็นรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อ ประเมินสภาพปัจจุบัน ตั้งแต่ 0.26 - 0.79 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.86 ค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเพื่อประเมินสภาพที่พึงประสงค์ ตั้งแต่ 0.20 - 0.75 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.89

2.7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ผ่านช่องทางออนไลน์ ระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงาน Smart Area AMSS++ และให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบ แบบสอบถามในรูปแบบของกูเกิลฟอร์ม (Google form) ผ่านลิงค์ และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมี ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ร้อยละ 80.47 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (ขอบเขตเนื้อหา) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากรดับสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยการคำนวณ PNI modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พิจารณาจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ประเภทการจัดการเรียนรู้ ภายใต้โครงการนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษา Innovation For Thai Education (IFTE) จนได้รับรางวัลเกี่ยวกับงานด้านนวัตกรรมการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2565-2567 จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน ครู โรงเรียนละ 1 คนรวมทั้งสิ้น 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมข้อความ

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา และองค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์พร้อมทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู มาสรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และนำผลมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูล องค์กรประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มายกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ ได้แก่ องค์กรประกอบที่ 1 หลักการ องค์กรประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ องค์กรประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา และองค์กรประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

1.2 ผู้วิจัยนำร่างโปรแกรมที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์ร่างโปรแกรมเพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

การดำเนินการตรวจสอบร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยวิธีการสนทนา (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีวิธีการสร้าง ดังนี้

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำหรับการตรวจสอบร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาข้อเสนอนี้เกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ และฉันทมติของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ปีการศึกษา 2567 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2) แบบสอบถามเพื่อประเมินการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งเครื่องมือ ประกอบด้วยโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผ่านช่องทาง ระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงาน Smart Area AMSS++ และให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามในรูปแบบของกูเกิลฟอร์ม (Google form) ผ่านลิงค์ และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ที่ผู้วิจัยสร้าง และมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับ ร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) แปลความหมายของความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับน้อย

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	D	I	PNI	ลำดับ
ด้านที่ 1 การพัฒนาทักษะด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล	4.15	1.00	มาก	4.40	0.44	มากที่สุด	4.15	4.40	0.06	3
ด้านที่ 2 การส่งเสริมการทำงาน ร่วมกันผ่านเทคโนโลยี	4.10	0.63	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	4.10	4.70	0.15	1
ด้านที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมที่ ยืดหยุ่นและเปิดรับการ เปลี่ยนแปลง	4.21	0.77	มาก	4.77	0.57	มากที่สุด	4.21	4.77	0.13	2
โดยรวม	4.15	0.80	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	4.15	4.62	0.11	

ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) ภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านที่ 2 การส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี ($PNI_{\text{modified}} = 0.15$) ด้านที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{\text{modified}} = 0.13$) และด้านที่ 1 การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{\text{modified}} = 0.06$) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2.1 ผลการสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา ประกอบไปด้วย 3 Module ประกอบด้วย Module 1 ด้านการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล Module 2 ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี และ Module 3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง 4. วิธีการพัฒนา ประกอบไปด้วย หลักการพัฒนา 70:20:10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 20 การฝึกอบรม ร้อยละ 10 การศึกษาดูงาน และ 5. การประเมินผล ประกอบด้วย วิธีการประเมินผล 1) การประเมินความรู้และทักษะผู้เข้ารับการพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การประเมินก่อนการพัฒนา ประเมินระหว่างการพัฒนา และการประเมินหลังการพัฒนา 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 3) การติดตามการนำความรู้ไปใช้จริงและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 1) แบบทดสอบประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา 2) ประเมินผลงานจากใบงาน 3) การนำเสนอผลงาน 4) แบบประเมินความพึงพอใจ 5) แบบนิเทศติดตาม

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยผู้มีส่วนได้

ส่วนเสีย จำนวน 15 คน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.65 S.D. = 0.53) ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.52) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.73, S.D. = 0.50)

อภิปรายผล

จากการศึกษาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูและเป็นสิ่งที่ครูต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการพัฒนางาน เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล และพัฒนาการสอนเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยินดี ฮานาฟี (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผลวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู โรงเรียนสามโคกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภัญญา กิจ เกตุวิเศษกุล (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และ มีความต้องการที่จะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลให้ดี และมีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังที่ ยินดี ฮานาฟี (2562) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีผลวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูโรงเรียนสามโคก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา ธิตย์สมบุญ (2566) ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ubaidillah (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการปรับปรุงคุณภาพ การศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นเป็นภาวะผู้นำที่สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม รวมถึงผู้บริหาร เองที่เป็นบุคคลสำคัญซึ่งบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารนั้นจะส่งผลกระทบต่อการบริหารการศึกษาโดยตรง การที่จะเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กล่าวที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและโครงสร้าง การจัดการศึกษาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านที่ 2 การส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 1.38$) ด้านที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{modified} = 0.85$) และด้านที่ 1 การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.80$) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะ การใช้กระบวนการทำงานและสามารถในการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรกซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลด้านการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการทำงานร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยี ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และมีความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกแต่ละคนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยินดี ฮานาฟี (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ตามลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ธัญญวรรณ บุญณิ (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผลวิจัยพบว่า ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย 3 Module คือ Module 1 ด้านการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล Module 2 ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี Module 3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง 4) วิธีการพัฒนาครู 70:20:10 ประกอบด้วยร้อยละ 70 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 20 การฝึกอบรม ร้อยละ 10 การศึกษาดูงาน และ 5) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ฤทธิสมบุรณ์ (2566) ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล และเนื้อหาประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ Module 2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ Module 3 ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม Module 4 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม และ Module 5 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็น เพราะผู้วิจัย ได้ศึกษาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู ทั้งจากเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ได้ข้อมูลมาจัดทำโปรแกรม นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิโดยการจัดสนทนากลุ่ม รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์เพิ่มรายละเอียดตามองค์ประกอบของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นแสดงเนื้อหาขั้นตอนตามวิธีการพัฒนา เป็นแผนภาพให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดเป็นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภัญญา กิจ เกตุวิเศษกุล (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการประเมินผลและการ

ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่สำหรับครู ครูยังขาดการความรู้ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศ และจัดสภาพแวดล้อมที่ทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนาการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยี เพื่อให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

1.2 ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยุคดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่น และเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มาปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหาร หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมครูในการสร้างวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูในองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพล เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *การพัฒนาคุณภาพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ธัญญวรรณ บุญมณี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช).
- อึ้ง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2565). ครูของครู แนะนำ “ครูยุคดิจิทัล” ต้องเป็นอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.komchadluek.net/news/501304>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยินดี ฮานาฟี. (2562). แนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรังสิต).

- ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ศุภัญญาภิจ เกตุวิเศษกุล. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://mkarea1.go.th/actionplan/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://mkarea1.go.th/plan/plan2566-2570/>
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2561). *หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาสารคาม: ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา ติดยัสมบูรณ์. (2566). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- Armstrong, M. (2010). *Armstrong's handbook of reward management practice: Improving performance through reward* (3rd ed.). London, England: Kogan Page.
- Avolio, B. J., & Kahai, S. S. (2019). *E-leadership: Leading in a digital age*. New York, NY: Routledge.
- Charney, C., & Conway, K. (2005). *The trainer's tool kit*. New York, NY: AMACOM.
- Dyer, J. W. G., et al. (2013). *Team building: Proven strategies for improving team performance* (5th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., & Buckley, N. (2019). *The technology fallacy: How people are the real key to digital transformation*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Kerstin, H. (2021). *Innovative leadership: A guide to effective management in the digital age*. London, England: Routledge.
- Northouse, P. G. (2022). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ubaidillah, M. F. (2018). Uncovering English teachers' beliefs of English as an international language. *Korea TESOL Journal*, 14(2), 139–152.